

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการประกอบธุรกิจนั้น ผู้ที่ลงทุนในการประกอบธุรกิจย่อมประสงค์ที่จะแสวงหาผลกำไรจากการประกอบธุรกิจโดยที่ตนไม่ต้องเสี่ยงต่อการรับผิดชอบโดยไม่จำกัด ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่มักจะรวมตัวกันเพื่อการลงทุนไม่ว่าจะเป็นการรวมกันทั้งทางกาย สติปัญญา หรือแม้กระทั่งทรัพย์สิน โดยจะรวมตัวกันในรูปแบบของนิติบุคคลประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด โดยในปัจจุบันรูปแบบที่ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลายคือ บริษัทจำกัด

ในการจัดตั้งบริษัทนั้นจะมีลักษณะเฉพาะคือมีการแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน โดยผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ¹ และเนื่องจากบริษัทจำกัดเป็นนิติบุคคลแม้จะมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเหมือนอย่างบุคคลธรรมดา แต่ก็ยังเป็นเพียงบุคคลที่สมมติขึ้นมาตามกฎหมาย ไม่สามารถกระทำการใดๆ ได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งการกระทำการใดๆ ของบริษัทนั้นจะต้องกระทำตามที่กฎหมาย ขอบบังคับ หรือตราสารจัดตั้งได้กำหนดไว้ โดยผ่านผู้แทนของนิติบุคคลที่เรียกว่า กรรมการบริษัท โดยหลักแล้วผู้ถือหุ้นจึงไม่สามารถเข้าไปจัดการงานของบริษัทได้เองโดยตรง แต่ผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการใดๆ ของบริษัทจะต้องกระทำโดยกรรมการบริษัท ซึ่งในการจัดการงานของกรรมการบริษัทก็ต้องเป็นไปตามขอบบังคับของบริษัทและอยู่ในความครอบงำของที่ประชุมใหญ่แห่งผู้ถือหุ้นทั้งปวง² หรือกล่าวได้ว่าผู้ถือหุ้นนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการจัดการบริษัทอีกคนหนึ่งและมีความสำคัญต่อองค์กรทางธุรกิจเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ถือหุ้นเป็นผู้ลงทุนทางธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของบริษัทตามสัดส่วนของจำนวนหรือมูลค่าของหุ้น เมื่อพิจารณาตามหลักการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามพระราชบัญญัติ บริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 แล้วผู้ถือหุ้นจะไม่ต้องร่วมรับผิดชอบเป็นส่วนตัวในบรรดาหนี้สินทั้งหมดของ

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1096.

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1144.

บริษัท โดยความรับผิดชอบของบุคคลดังกล่าวมีจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือเท่านั้น

จากการศึกษาพบว่า หลักการในเรื่องกฎหมายบริษัทนั้นได้กำหนดให้ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นมีจำกัดโดยรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือก็ตามแต่ปรากฏตามข้อเท็จจริงว่าหากมีการใช้หลักการดังกล่าวอย่างเคร่งครัดจะทำให้ผู้ถือหุ้นที่ไม่สุจริตอาศัยช่องว่างของกฎหมายดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบให้แก่ตนเองได้ โดยผู้ถือหุ้นดังกล่าวมุ่งประสงค์แต่ผลประโยชน์สูงสุดในการประกอบธุรกิจฝ่ายตนแต่เพียงอย่างเดียวโดยตนเองนั้นไม่ได้เป็นกรรมการบริษัทแต่ใช้อำนาจอยู่เบื้องหลังในการจัดการงานของบริษัทและอาศัยข้อกฎหมายที่ให้ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดดังกล่าวเพื่อปกป้องตนเองจากความรับผิด โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอก

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงทำให้มองเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการที่จะมีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดกับบริษัทจำกัดในกรณีที่บริษัทได้ประกอบธุรกิจแล้วได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก เนื่องจากเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบรรพ 3 ลักษณะ 22 หมวด 4 ว่าด้วยเรื่องบริษัทจำกัดและตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 แล้วปรากฏว่าไม่ได้มีบทบัญญัติของกฎหมายในการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดกับบริษัทจำกัดไว้ด้วย โดยตามกฎหมายนั้นเพียงแต่ให้สิทธิต่างๆ ของผู้ถือหุ้นในการครอบงำการดำเนินการต่างๆ ของบริษัทโดยมีความรับผิดชอบอย่างจำกัด และถึงแม้ว่าบริษัทจะดำเนินธุรกิจจนเกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกแล้วก็ตามแต่ก็ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติรองรับไว้ให้ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้มีบทบัญญัติที่ให้ศาลมีอำนาจเรียกให้ผู้ถือหุ้นเข้ามาเป็นจำเลยร่วมในคดีที่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งถูกฟ้องเป็นนิติบุคคล โดยศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ถือหุ้นเข้ามาร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย³ ซึ่งจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้เกิดประเด็นปัญหาที่น่าพิจารณา

³ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 44 “ในคดีที่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งถูกฟ้องเป็นนิติบุคคล หากข้อเท็จจริงปรากฏว่านิติบุคคลดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริต หรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉลหลอกลวงผู้บริโภค หรือมีการชักย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลไปเป็นประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และทรัพย์สินของนิติบุคคลไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคล หรือผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเหล่านั้นร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย เว้นแต่ผู้เหล่านั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการ

ว่าหากนำมาใช้จริงในทางปฏิบัติแล้วจะรวมถึงผู้ถือหุ้นประเภทใดบ้าง และกรณีดังกล่าวมีหลักเกณฑ์หรือขอบเขตในการพิจารณาให้ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบอย่างไร

นอกจากนี้แล้วในกรณีที่นิติบุคคลได้กระทำความผิดตามกฎหมายเฉพาะ ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายในบางฉบับเช่น ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวัดอุณหภูมิตาย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้มีบัญญัติในทำนองที่ว่าในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดให้ กรรมการ หรือบุคคลใดซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทนั้นต้องรับผิดชอบ จากกรณีตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้มีข้อที่น่าพิจารณาว่ากรณีดังกล่าวนี้รวมถึงผู้ถือหุ้นด้วยหรือไม่ ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการศึกษาว่าในการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบนั้น ควรมีในกรณีใดบ้าง และการที่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบของบริษัทจำกัดนั้น ศาลควรที่จะนำมาปรับใช้อย่างไรเพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี ในการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัด
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัดในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัด
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางความเหมาะสมในการนำหลักเกณฑ์การให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัดนำมาบัญญัติใช้ในกฎหมายอื่นๆ ต่อไป

กระทำได้กล่าว หรือในกรณีของผู้รับมอบคุณประโยชน์นั้นจากนิติบุคคลจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับประโยชน์มาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

ผู้รับมอบคุณประโยชน์จากนิติบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ร่วมรับผิดชอบไม่เกินทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้รับจากนิติบุคคลนั้น.”

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

แม้ว่าตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 15 จะบัญญัติให้ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดโดยรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือก็ตาม แต่ปรากฏจากข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติได้มีกรณีที่ผู้ถือหุ้นได้ใช้อำนาจครอบงำการจัดการโดยสั่งการอยู่เบื้องหลังการจัดการของบริษัทแล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก อีกทั้งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็ได้มีบทบัญญัติให้ผู้บริโภคใช้สิทธิฟ้องคดีผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นนิติบุคคลโดยให้ศาลมีอำนาจเรียกผู้ถือหุ้นเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเช่นว่านั้นร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัดเพื่อให้มีแนวทางที่เหมาะสมในการปรับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัดในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางที่เหมาะสมในการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจนำมาใช้ในการบัญญัติกฎหมายอื่นๆ ของประเทศไทยต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาตัวบทกฎหมายจากพระราชบัญญัติต่างๆ พร้อมด้วยกฎหมายลำดับรอง รวมทั้งตำรากฎหมาย ผลงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ บทความต่างๆ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลที่เผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวความคิด ทฤษฎี ในการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัด
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัดในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกี่ยวกับการให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัด
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมในการนำหลักเกณฑ์การให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนร่วมความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจของบริษัทจำกัดนำมาบัญญัติใช้ในกฎหมายอื่นๆ ต่อไป